

سُورَةُ الْحَدِيدِ ﴿٥٧﴾ HADİD SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Demirin faydalarına işaret eden ve o yüzden bu adı alan sûre Medine'de nâzil olmuştur. 29 âyet, 543 kelime, 2476 harften ibarettir.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ 1-

Göklerde ve yerde ne varsa heptesi (O'nun zat ve sıfatına lâyük olmayan her şeyden) O'nu tesbih ve tenzih etmektedir. وَهُوَ Ancak O'dur Âllâh الْعَزِيزُ mülkünde galip, mağlup olmayan galip O'dur. الْحَكِيمُ Her şeyi yerli yerine halke-der.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ 2-

Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (Onda dilediği gibi tasarruf eder.) O, diriltir ve öldürür. يُحْيِي وَيُمِيتُ O, her şeye gücü yetendir. وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ 3-

Evvel O'dur. وَالْآخِرُ Ahir, son O'dur. Her şey biter, yine

O vardır. (Dünya, bu âlem yok iken Âllâh vardı. Var iken Âllâh var. Yok olur, yine Âllâh var. Çünkü Âllâh ezeli ve ebedidir.) وَالظَّاهِرُ Zahirdir. Her zerre, yaprak bile Cenab-ı Hak'ın azametini delâlet eder. وَالْبَاطِنُ Bâtın O'dur. وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ O, her şeyi hakkıyla bilendir.

(Âllâh ilktir, her şeyden öncedir, başlangıcı yoktur. Varlıkları O yaratmıştır. Sonsuzdur, varlıkların yok oluşundan sonra da O bâkîdir. Zahirdir, varlığı birçok delillerle gün gibi açıktır. Bâtındır, zâtının hakikatı duyulur ve akıllarla idrak edilemez.)

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۚ
يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا
يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Bu yerleri ve gökleri Bu yerleri ve gökleri bir lâhzada **kün feyekün** ile halkedebilir. Ol dediği zaman olur. Gökleri ve yeri, aralarındakini, altı günde halkettikten sonra ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ Arş'ın üzerine istiva eden O'dur. يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ Yerin içine ne girerse İlm-i İlâhi dâhilindedir. وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا Yerden çıkan (madenler, bitkiler) وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ gökten ineni (rahmet, azap, melekler) وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ve oraya (göklere) yükseleni bilir. وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ Nerede olursanız olun, Âllâh CelleCelâlûhû sizinle beraberdir. (Ve her nerede olursanız olun, ilim ve kudreti sizinledir. Hayır ve şer bütün yaptıklarınızı görür.) وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ Âllâh yaptıklarınızı görür.

Derhemecê bêhemekes derhemekâr.

Güşeyi çeşmi bidih cânî biyâl.

Nerede olursan ol. Kiminle beraber olursan ol. Hangi işte olursan ol. Hakiki dost olan Âllâh'a bak. O'nu idrak tefekkür et.

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ تَرْجَعُ الْأُمُورُ 5-

Göklerin ve yerin aralarındakilerin mülk ve tasarrufu O'nundur. Bütün işler ancak O'na döndürülür.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ 6-

وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ Geceyi gündüze katar. وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ Gündüzü de geceye katar. وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ Bütün kalplere geleni (imân ve küfrü) O bilir.

(Böylece gündüz uzar, gece kısalır. Gece uzar gündüz kısalır.)

أٰمِنُوٓا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَاَنْفِقُوٓا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُّسْتَخْلَفِيْنَ فِيْهِ فَاَلَّذِيْنَ اٰمَنُوٓا-7
مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوٓا لَهُمْ اَجْرٌ كَبِيْرٌ

أٰمِنُوٓا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ (Evvelki âyetlerde Hâlik-i Kâinat; Tevhid-i İlâhi için, Azamet-i İlâhi için beyân buyurduğu ayetlerdir. Bundan sonra ise imân, infak, iyi ahlâk ile emrediyor.) Ey Mü'minler Âllâh'a ve Resûlüne imân ediniz. İkinci mânâ ise; Îsâ ve Mûsâ Aleyhisselâm'a imân edenler, siz de Âllâh ve Rasûlü Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem'e de imân ediniz. Bu iki mânâyı da alıyor. İmândan sonra وَاَنْفِقُوٓا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُّسْتَخْلَفِيْنَ فِيْهِ infak ediniz, veriniz, nafakalandırınız fukarayı. Bu zekâta müteallik olması kuvvetlidir. Fakat umuma teşmilinden dolayı zekât olduğu gibi sadaka da dâhildir. İnfak olunca zekât ile sadaka da dâhil olmaktadır. Ey

Mü'minler, Âllâh'a Rasûlüne imân ettikten sonra, malınızı Âllâh yolunda infak ediniz. Âllâh sizi bu malda halef yapmış. Sizi, kendisine halife kılıp sarf yetkisi verdiği şeylerden harcayın. Mal, Cenâb-ı Hak'ındır. Hâlik O'dur. Halefsiniz. Halef olduğu malda insan tamah etmez, buhletmez. **فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَأَنفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ** Sizden imân edip de (mallarını Âllâh yoluna, O'nun rızası için) infak eden harcayan kimselere büyük ecir, mükâfat vardır.

Mevlâna Celâleddin-i Rûmi Kaddasâllâhû Sırrahûlaziz, bir kelime ile mânâsını farklı olarak izah ediyor. Cenâb-ı Hak **enfikû** diyor. İnfak et. İnfak ne zaman olur? Mal olduktan sonra olur. Mal nasıl olur? Çalışıp kazandıktan sonra olur. Öyle ise Cenâb-ı Hak, bu âyetin zimmında bize diyor ki **Eksibû sümme enfikû**. Kesbetmeden infak olmaz. Malı kazan sonra infak et.

Âyet; Tebük seferi ile ilgili olarak nâzil olmuştur. Bu seferde büyük mâli fedakârlıklarda bulunun Osman Radiyallâhû Anh'a işaret edilmiştir. Ayrıca öncekilerden intikal eden malın, gerçekte Âllâh'ın olduğu hatırlatılarak Âllâh'ın verdiği mala, iyi vekâlet etmek istenmiştir.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

Nedir size? Âllâh ve Rasulüne imân etmeye size mâni olan nedir? **يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ** RasûlüR lah Sallâllâhû Aleyhivesellem, sizi davet ediyor. Çağırıldığı halde niçin Âllâh'a inanmıyorsunuz? **وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ** Hâlbuki Âllâh-û Teâlâ, sizden bu hususta (**elestü birabbüküm bez-**

minde) misak, kesin söz almıştı. Eğer gerçek imân edecekseniz (hemen inanın.) (Âllâh'ın aldığı kesin söz, ruhlar âleminde varlıklardan alınan sözdür veya delilleri inceleyen akıl ve zekâ gibi insana verilmiş güçlerdir.)

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ 9-

O Âllâh'tır ki عَبْدِهِ Abdi Muhammed Sallâ-lâhû Aleyhivesellem'e, sizi (küfür) karanlıklarından, (imân) aydınlığına çıkarsın diye kuluna, apaçık âyetler inzâl ediyor. لِيُخْرِجَكُم Sizi zulmetten nura, imâna eriştirmek için gönderildi. وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, size karşı mübalağa ile şefkatli, çok merhametlidir. Rahmeti re'fet sahibidir. Size olan lütfundandır.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَن أنْفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أنْفَقُوا مِن بَعْدِ وَقَاتَلُوا وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ 10-

Yine Cenâb-ı Hak emrediyor. Murad olan; zekât, hac, cihat ve fi sebilillah olanlardır. Halis Âllâh için yapılanlar. Ne oluyor size ki Âllâh yolunda harcamıyorsunuz? وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Hâlbuki göklerin ve yerin mirası Allâh-û Teâlâ'nındır. لَا يَسْتَوِي sizlerden, مَن أنْفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ Mekke'nin fethinden önce infak eden ve وَقَاتَلَ kital, savaşanlar. أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً Dereceleri daha büyüktür onların. مَن

الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَاتِلُوا ۗ Dahi sonra infak edip fetihten sonra infak ve kıtal edenlerden savaşılanlarla bir değıildir. Onların derecesi daha büyüktür. وَعَدَ اللَّهُ الْحُسَيْنِ ۗ Bütün Âshab-ı Kiram'ın hepsine Âllâh-û Teâlâ, hüsnâyı (Cenneti) vaat etmiştir. وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ ۗ خَيْرٌ ۗ Âllâh CelleCelâlûhû, yaptığınız amellerden haberdardır.

(Buna göre; Mekke fethinden önce harcayan ve savaşanlar, fetihten sonra savaşanlar ve harcayanlardan daha faziletlidirler. Fâni malı, bâki olan ahiret için harcamanın ehemmiyeti hatırlatılırken Ebu Bekir Sıddık Radıyallâhû Anh'a işaretle bulunulmuştur. Çünkü o, imânıyla, infâkıyla ve cihadiyla ilklerendir.)

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ -11

Kimdir o ki (malından) gönül hoşluğu (ve ihlas) ile Âllâh-û Teâlâ'ya ödünç verir. (Yani o muhtaç, fakire verdiği parayı sanki Âllâh'a ödünç vermiştir.) فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ ۗ Âllâh da onun karşılığını kat kat verir. Ve ayrıca ona çok değerli mükâfatı vardır.

(Âllâh'a ödünç vermekten maksat, sırf yardım maksadıyla ve Âllâh rızası için maddi sıkıntı içinde bulunanlara borç vermek ve bu borcun tahsilinde kolaylık göstermektir.)

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ -12
بُشْرِيكُمْ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

يَوْمَ Ey Habibim Ekmelerrasûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, Mü'minlere beyân et ki ibret alsınlar o günü ki تَرَى görüyorlar.

المُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ Erkek, kadın imân ettikten sonra onlar haşırde sırat köprüsünün üzerine giderken, يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ (tevhid) nurları önlerinde ve sağlarında koşar. Mü'min-i kâmil kadın ve erkek, sırat köprüsünü geçerken nurlar içinde gidiyor. Cehennem onlara diyor; "Ey Mü'min bir an evvel geç. Senin nurun, benim nârımı söndürüyor." بُشْرَايَكُمُ الْيَوْمَ (Melekler onlara;) "Bugün müjdeler olsun size, جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ (ağaçları) altından ırmaqlar akan cennetlere gireceksiniz" derler. ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ. İşte bu tebşirat, nur ve cennete dâhil olmak, fevz-i azîm budur. Büyük kurtuluştur. Bundan daha büyük nimet olmaz.

İbni Mes'ûd Radiyallâhû Anh'ın beyânına göre; "O gün herkesin nuru, ameli nispetinde olacaktır. Kiminin nuru hurma ağacı gibi, kiminin adam boyu, en aşağı hâllinin nuru başparmağında olacak bazen parlayıp bazen sönecektir.

Mü'minlerden bahsedilince münâfıklardan da bahsediliyor.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ-13 نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ

O gün münâfık erkekler ile münâfık kadınlar, imân edenlere derler ki; لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ-13 "Bizi bekleyin, nurunuzdan bir parça ışık alalım, ziyâlanalım" diyecekler.

(Bu âyetten ehl-i manâ diyorlar ki; "Mü'min-i Kâmil, Evliyâül-lâh'ın nazar bakışından nur iktibas ediliyor. Nazar edenin kalbine

intikâl eder. Tasavvuf lisânında rabıtayı örnek gösteriyorlar. Bu vasıftaki bir Evliyâûllâh'a bağlı olduktan sonra, onun yüzüne baktıktan sonra o Evliyâûllâh'ın nurundan iktibas eder" diyorlar. Bu hâl, iktibas dünya hayatında da vâki olur. Bu da yerinde, ehline, adamına olur.)

Diyorlar ki **قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا** onlara, derler ki; "Nur kesbetmek, iktisap etmek, iktibas etmek dünyada olur. Ahirette amel yok. Orada ancak huzur, sürur var. Öyle ise siz dünyada vaktinizi beyhûde geçirdiniz. **ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا** Yüzünüzü arkaya çevirin de dünyada ne yaptınız, düşünün" derler. Böyle konuşurken **فَصُِرَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ** aralarında bir a'raf suru hazır olur. Aralarına kapısı olan bir duvar çekilecek. **بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ** Arkanıza dönün de bir ışık arayın denilir. Nihayet onların arasına, içinde rahmet dışında azap olan bir sur çekilir. Onun iç tarafından (Mü'minlerin olduğu yerde) rahmet. Dış tarafında da münâfıklardan yana azap vardır.

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ -14
وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

يُنَادُونَهُمْ Onlar birbiri ile konuşuyorlar. (Duvarın dışında karanlıkta kalan münâfıklar,) Mü'minlere nidâ edecekler. **أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ** Biz (dünyada) sizinle beraber değil miydik? **قَالُوا بَلَىٰ** Mü'minler, evet diyecekler. (Ama fikrimiz, amelimiz bir değildi.) **وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ** Fakat siz nefsinizi helâk ettiniz. Nifak, şirk, küfür ile isyan, şehavet ile. **وَتَرَبَّصْتُمْ** Siz, Mü'minlerin helâk olmasını intizar ederdiniz. **وَارْتَبْتُمْ** İslâm dini hakkında şüpheye düştünüz. **حَتَّىٰ جَاءَ** Tul-û emel, mal-û servet sizi mağrur etmişti.

أَمْرُ اللَّهِ Emr-i İlâhi (ölüm) gelinceye kadar, kuruntular sizi aldattı. وَعَرَكَم بِاللَّهِ الْغُرُورُ Garur; şeytanın lâkabıdır, dünyada itlâk edilir. Mağrur edici şeytan bazen, Âllâh'ın rahmetini insana gösteriyor fakat onunla sevk ediyor. "Ne yaparsan zararı yok. Âllâh, Ğafur'ur Rahim'dir yine tevbe edersen, gider" diyor. Şeytan böyle, Âllâh ile gurur veriyor. O çok aldatan (şeytan) sizi, Âllâh hakkında bile aldattı. Nihayet Âllâh'ın emri gelip çattı.

Azaba çarptırılan münâfıklar, dünyada görünüşte Müslümanlar gibi davranırlar ama kalben inanmadıkları için Mü'minlerin felaketini gözlerler. İslâm hakkında şüphe beslerler, ihtirasların peşinde koşarlar, şeytanın türlü telkin ve aldatmalarına kapılırlar.

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوِيَكُمْ النَّارُ هِيَ مَوْلِيكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ 15

Ey münâfıklar! Bugün ne sizden ve ne kâfirlerden (azaptan halas için) bir fidye alınmaz. Cezânızı çekeceksiniz, مَأْوِيَكُمْ النَّارُ varacağınız yer cehennemdir. Size layık olan da odur. وَبِئْسَ الْمَصِيرُ Ne kötü bir dönüş yeridir.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ 16

آن تَخْشَعَ لِلَّذِينَ آمَنُوا imân edenlere yakın olmadı mı onların kalplerine havf ve haşyet gelsin de Teâlâ'nın ismi zikredildiği zaman bütün zerreleri ürperir, kendine

mâlik olamayacak bir hâle geldiğinde Âllâh Âllâh diye zikredenin zamanı, gelmedi mi?

Evliyâûllâh'ın büyüklerinden Fudeyl Bin İyâd, kendine hâl gelmeden önce bir kısım arkadaşlarıyla gündüzleri belirledikleri evlere gecenin bir vaktinde girerek hırsızlık yapıyorlarmış. Yine bir günün gecesinde bir eve giriyor. Pencereye karşı çıkacağı vakit bakıyor ki bir sadâ geliyor. **أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ** **لِذِكْرِ اللَّهِ** Yakın olmadı mı Mü'minlere, kalbinde Âllâh korkusundan huşûya gelsin de düşünsün Azamet-i İlâhiye'yi. Bakıyor, hayret içinde kalıyor. Birkaç defa aynı sadâ duyuluyor. Etrafta kimse yok. Görünürde kimse olmayınca **"Belâ kad'âne yâ Rabbi"** diyor. Evet, şimdi geldi. Kalbe intikal etti diyor. Ve tevbe istiğfar ediyor arkadaşlarıyla beraber.

وَمَا نَزَّلَ مِنَ الْحَقِّ **وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ** **مِنْ قَبْلُ** Evvelce ehl-i kitap olan yahudi ve hıristiyanlar gibi onlar da imân ettiler. Fakat nihâyet imândan sonra, **فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ** **فَقَسَتْ** **قُلُوبُهُمْ** Kalpleri katılaştı, dinlerini bozdular. (Böyleleri gibi olmamak lâzım gelir. Bir insanı seversin, bu sevgi aynı derece nispette devam etmez. Yâ yavaş yavaş sevgi artar, yahutta yavaş yavaş azalır. Bunlar da peygamberlerine imân ettiler. Peygamberlerinden sonra çok zaman geçti, muhabbet kesildi. Kalplere katılık hâsıl oldu, dinlerini değiştirdiler.) **وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ** Pek çoğu yoldan çıkmış, fasık oldular. (Böyle olmaması lâzım gelir.) O da ne ile olur? Kalbiniz huşû ile Âllâh-û Teâlâ'nın zikri ve Âllâh'tan nâzil

olan Kur'an-ı Azimüşşânın zikriyle kalbe huşû girmekle olur. Bu da tasavvur, tefekkür ile olur. İnsan her ne işte olursa olsun, bilsin ki Âllâh hazırdır. Bu tefekkür, onu yukarı çıkarır. Alıştırılmalı ki dâima olsun. Böyle devam edince, sekerat zamanında şeytan yaklaşıpalmaz. İmânını selâmetle götürür.

إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ 17-

يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ الْمَوْتِهَا Biliniz ey Mü'minler! Biliniz ki Âllâh BİLİNİZ Kİ ÂLLÂH İHYÂ EDİYORUM, YEŞİLLİKLER HÂSİL OLUYOR. BU ZÂHIRİ OLAN MÂNÂSIDIR. Ben ölü olan yerleri ihyâ ediyorum. Zikrullah ile alâkası olmayan, kalbine Âllâh Lafza-i Celâle girmeyen insanların kalbine, Lafza-i Celâle Âllâh girerse, o kalbi ihyâ ederim" buyuruyor.) قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ Biz Azimüşşân, size izah ettik, beyân ettik, tam alâmetleri verdik ki Âllâh'tır kalpleri ihyâ eden. Ve bu da Zikrullah ile olur. Aklınız ersin diye, gerçekten size âyetleri açıkladık.

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ 18-
وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ Sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar yahut Âllâh ve Rasûlûnü tasdik edenler, وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا Âllâh-û Teâlâ'ya gönül hoşluğu ile ödünç verenler. يُضَاعَفُ

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّٰدِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ Onlara, kerim bir ecir verilir ki Cennet'tir.

19- وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّٰدِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ Onlar ki Âllâh'a imân etmişler ve peygamberlerine imân edenler. (Evet) işte onlar, أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّٰدِقُونَ Rableri yanında sözü özü gerçek olanlar, tasdikte mübalağa sahipleri bunlardır. وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ Rabbinin nezdinde, kıyâmette diğer ümmetlerin üzerine de şahit olurlar. لَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ Onlar için ecir ve nur vardır. وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا İnkâr edip de âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ onlar da cehennem ehlidir. Orada ebedi kalacaklardır.

20- اِعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وِزْيَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرِيَهُ مُضْفَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

اِعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlencedir. İnsanı Cenâb-ı Hak'tan meşgul eder, uzaklaştırır. وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ Bir süstür, övünme vesilesidir, وَتَكَاثُرٌ daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir. Hâlbuki bunların hiçbirisi ona mal değildir ancak oyalanmak içindir. كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ Bir yağmur gibidir ki bitirdiği

nebat, ekincilerin hoşuna gider. نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرِيْهِ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُوْنُ فَakat sonra o kurur, sen onu sararmış sonra da bir saman çöpüne dönmüş görürsün. (İşte dünya hayatı budur, süratle zeval bulur.) وَفِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيْدٌ (Dünya hayatı ve zinetiyle iftihar ve onu ihtiyar edenler için) ahirette şiddetli bir azap vardır. وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ (Dünya hayatı ve zinetini terk edip ahireti ihtiyar edenlere ise) Âllâh-û Teâlâ'nın mağfiret ve rızası vardır. وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُوْرِ Nihâyet dünyanın hayatı, aldatıcı bir geçinmeden başka bir şey değildir.

Dünya ve ahiret hayatının mukayesesinin yapıldığı bu âyette; aslında dünya kötülenmemiş, dünyanın kötü tarafları izah edilmiş, onlardan kaçınılması tavsiye edilmiştir. Çünkü dünya ve dünyadakilerin boş yere yaratılmadıkları muhtelif âyetlerde açıklanmıştır. Dünya hayatı kötü değildir. Kötü olan onu Âllâh'a ve peygamberlere itâate yöneltmemek, ahireti, insanlığı unutup sırf dünyaya ve dünyanın fenâlıklarına tapmaktır.

سَابِقُوْا اِلَى مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ۗ-21
 اُعِدَّتْ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ
 ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ

سَابِقُوْا Ey Mü'minler, âmâl-i salihâ sahipleri! Koşun, müsâbaka ediniz Mağfiret-i İlâhiye'ye vesile olan amellere koşunuz. O günün selâmeti için müsâbaka ediniz. اِلَى مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَبِّكُمْ Rabbi-nizin mağfiretine sebep olan, amele koşunuz وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ Genişliği, gök ve yerin genişliği kadar olan cennete koşun, yarışın. اُعِدَّتْ Bu cennet nimetleriyle beraber, Rıza-i İlâhi

de dâhil ihzar edilmiş. **لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ** Âllâh-û Rasûlullah'a imân edenler için hazır edilmiştir. (Cennete girmek için imân yeterlidir. Günâhlar ne kadar büyük günâh olursa olsun şirk ve küfre girmedikten sonra, doğrudan doğruya cehenneme girmeye vesile değildir. Günâhları ne kadar çok olursa olsun tevbe ile gider, af istiğfar ile gider, musibetle gider, haşırda bulunduğu zamanlarda gider. Bütün bunlar ona kefaret olur, tertemiz götürür. Fakat imânını küfür ile karıştırdı mı, yine Mü'min olduğu hâlde cehenneme girecek, orada tasfiye için azap görecektir. Bu da nereden oluyor? Küfrün âdetlerini sevmek, âdetlerine kalbi bir muhabbet bağlanmakla oluyor. Küfürle alışveriş olur, 'merhaba' deriz. Bunlar engel değildir. Ancak küfre muhabbet! Küfrün âdetlerini sevmek, "Bu âdet, Müslümanın âdetinden daha iyidir" demek. Bunlar ufak, basitmiş gibi görünüyor fakat ebedi değil, cehennem azabına girmeye vesiledir.) **ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ** Bu cennetin Mü'minlere hazır edilmesi, Fazl-ı İlâhî'dir **يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ** Onu, dilediğine verir. **وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ** Âllâh CelleCelâlûhû, büyük bir fazl, lütûf sahibidir.

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem haber vermiş. "Çok insanlar zaman gelir Mümin olarak evinden çıkar, kâfir olarak evik ne döner." Bir Mümin işlediği günâhlardan dolayı inkâr etmedikten sonra kâfir olmaz. Fakat Kur'an-ı Azimüşşân'a karşı, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem ve Hâlik-i Kâinat'a karşı tek kelime, küfürdür. Ebedi cehennemde kalmasına sebep olur.

Bu âyet; Âllâh'ın lütuf ve ihsânı olmadıkça kimsenin cennete giremeyeceğine delâlet etmektedir.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ 22-
قَبْلِ أَنْ نَبْرَاهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

Cenâb-ı Hak beyân ediyor. Musibetlere fazla üzülmeyin. (Çünâ kü siz dünyaya gelmeden evvel, Ben onu takdir etmiştim. Emrime itâat ediniz. İyiliklere de mağrur olup da yoldan çıkmayınız. **Men âmene bil kader emine minel keder.** Kader-i kazaya imânı olanlar, fazla üzülmmez.)

فِي مِنْ مُصِيبَةٍ مَا أَصَابَ İnsana isabet etmedi bir musibet, فِي yeryüzünde وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ sizin başınıza, nefsinize; (hastalık, yoksulluk, ölüm gibi.) إِلَّا فِي كِتَابٍ Ancak o mektuptur Levh-i Mahfuz'a yazılmıştır. مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَاهَا Herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ Şüphesiz ki bu Âllâh-û Teâlâ'ya kolaydır.

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَيْكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ 23-
مُخْتَالٍ فَخُورٍ

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ Böylece dünyada elinizden çıkan mal ve servetlere, başınıza gelen musibetlere fazla müteessir olmayın. وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَيْكُمْ O'nun size verdiği nimetlere tekebbürle sevinmeyin, şıarmayın. وَاللَّهُ وَاللَّهُ CelleCelâlûhû, لَا يُحِبُّ sevmez kibr-i azametle mal-û servetine tekebbür eder de فَخُورٍ kibr-i azametle yürüyor, fukaraya azametini gösteriyor. Âllâh-û Teâlâ (dünya niu meti ile) kendilerini beğenen, övünenleri sevmez.

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَنِيُّ 24-
الْحَمِيدُ

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ Onlar ki cimrilik ederler, ne zekât, ne sadaka, ne de fukarayı düşünmezler. وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ İnsanlara da cimriliği emrederler. وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ Kim (malını, müstehakına infaktan) yüz çevirirse şüphe yok ki Âllâh-û Teâlâ, (ondan ve onun infakından) zengindir, hem de lâyıktır. (Âllâh-û Teâlâ'nın ne kimsenin malına ne de kimsenin ibadetine ihtiyacı yoktur. Ancak kullarının ihtiyacı olduğu için emrediyor.)

Burada; cimrilik eden ve gerekli yerlere harcamaktan kaçanlara sorumlulukları hatırlatılmıştır.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ
اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

4L_4j) j_0

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ Emrediyor Cenâb-ı Hak. Biz Azimüşşân, peygamberlerimizi açık deliller, mucizelerle gönderdik ve insanların adâleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitâbı ve nizâmı indirdik. وَيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ. Tâ ki insanlar adâleti aralarında sağlam olarak ayakta tutsunlar. Çünkü adalet ancak Kur'an ile olur. İnsanlar arasında hiçbir sûretle Kur'an'sız adâlet olmaz. وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ Sizin menfâatiniz için demiri halkedip gönderdik. Hiçbir sanat yoktur ki demire muhtaç olmasın. وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ Onda hem şedit bir sertlik ve hem insanlar için nice menfâatler vardır. وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ Tâ ki Âllâh-û Teâlâ kendine (dinine) ve peygamberlerine, gıyabında yardım edenleri belli etsin. Âllâh-û Rasûlullah'a yardım, Âllâh'ın dinine yardımdır. Âllâh ve Rasûlullah'ın dinine

yardım eden, hiçbir zaman mağlup olmaz. **إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ** Şüphesiz yok ki Âllâh CelleCelâlûhû, kuvvetlidir ve dâima üstündür.

Adaletin ayakta tutulması için kaideler konmuş, bunun hemen ardından da çeşitli özellikleriyle demirin indirildiğinden bahsedilmiştir. Buna göre, İlâhi kitaplardaki kanunları ve adaleti tatbik etmek, kuvvete ve kudret sahibi bir idareye de bağlı bulunmaktadır. Demir faydası yalnız savaşta değil her iş ve her sanatta görülen zaruri bir nesnedir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ 26-

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا Biz Azimüşşân ikinci ebûl beşer olan Nûh Aleyhisselâm'ı gönderdik. وَإِبْرَاهِيمَ İbrahim Aleyhisselâm'ı gönderdik. وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ Peygamberliği ve Kitab'ı da onların soyuna verdik. فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ Onların bir kısmı imân ettiler. وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ İçlerinden birçoğu da yoldan çıkmışlardır.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ 27- وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا Sonra bunların izinden, art arda peygamberlerimizi gönderdik. وَقَفَّيْنَا بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ Arkalarından da Meryem oğlu İsâ'yı gönderdik. وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ Ve İsâ Aleyhisselâm'a İncil'i verdik. وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً Kendisine tâbi olan Mü'minlerin kalplerine (birbirlerine karşı) şef-

kat ve merhamet koyduk. وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا (Bir bid'at olarak) ihdas ettikleri ruhbanlığa gelince, onu biz üzerlerine farz kılmamıştık. فَكَاتِبْتَهُمُ عَلَىٰهَا إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ. Fakat kendileri, Âllâh'ın rızasını kazanmak için yaptılar. فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا. Ama buna da hakkı ile riâyet etmediler. فَاتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ. Biz Azimüşşân, onlardan (gerçek) imân edenlere ecirlerini verdik. وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ. Fakat ekserisi fâsıklardır, yoldan çıkmışlardır.

Ruhbanlık, hıristiyanların ihdas ettiği bir yaşayış ve anlayış tarzıdır. Rivayete göre; Îsâ Aleyhisselâm'dan sonra Mü'minler, inkârcı zorbalarca yok edilmeye çalışılmış. Girişilen üç savaşta Mü'minler ağır kayıplar vermişler. Sağ kalan imân ehli kendilerinin de ölümü hâlinde, dine davet edecek kimsenin kalmayacağı gerekçesiyle savaş yapmama kararı almış. Sadece ibadetle meşgul olmaya başlamışlar. İşte bu sûretle fitneden kaçarak, dinlerinde ihlâs ve samimiyet gösteren bu insanlar; dünyanın bütün zevklerden, fazla yiyip içmekten ve evlenmekten vazgeçmişler. Dağlar, mağaralar, oyuklar ve hücrelerde ibadetle meşgul olmuşlardır. Ama birçoğu buna riâyet etmeyerek, Îsâ Aleyhisselâm'ın tebliğ ettiği dini inkâr etmişler. Hükümdarlarının dinine girdiler, teslis akidesini ortaya attılar. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem Efendimizi inkâr ettiler ve benzeri sapıklıklara düştüler.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَأَمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ -28
وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

اتَّقُوا Ey Îsâ Aleyhisselâm'a imân edenler. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اللَّهُ Âllâh-û Teâlâ'dan korkunuz. وَأَمِنُوا بِرَسُولِهِ O'nun Rasûl-û olan
Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem'e imân ediniz. يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ

مِنْ رَحْمَتِهِ Tâ ki Âllâh-û Teâlâ, size rahmetinden iki nasip, iki kat versin. (İlki, siz İsbâ Aleyhisselâm'a imân etmişsiniz, diğeri ikincisi de Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem'e imân ediyorsunuz. Ecriniz iki kat olur.) وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ Size, Cenâb-ı Hak nur halkeder, Rasûl-û Ekrem'in bereketiyle sırat köprüsünden geçersiniz. Kusurlarınızı mağfiret eder. وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ Âllâh Celleh Celâlûhû, mübalağa ile mağfiret sahibidir.

لَيْلًا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ 29-
الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

Bilsinler لَيْلًا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ ehl-i kitap olanlar, Âllâh-û Teâlâ'nın fazl-ı keremine hiçbir kimse kadir ve nâil olamaz. Âllâh-û Teâlâ'nın fazl-ı lütfû bütünüyle elinâ de, kudretindedir. وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ Fadl, Cenâb-ı Hak'kın elindedir. وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ Onu dilediğine verir. CelleCelâlûhû, büyük lütûf sahibidir.

Bu âyette; ehl-i kitabın peygamberliği yalnız kendilerine has kılma ve Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'i tanımama anlayışlarının yersizliği ifade edilmiştir.

